

Johan Borgen midt i hans mest suksessrike periode, ca. 1960 (foto: privat utlån).

På sporet av Johan Borgen

Av Jørn Enger

I festskriftet til Johan Borgens 60-årsdag i 1962 skriver kunstsamleren og forfatteren Rolf Stenersen: ”På gaten ser man ham velkledd og radmager. Han har aldri en flekk på dressen og virker ikke bare velpleid og elegant, men likefrem litt gammeldags og aristokratisk. Uten stakk, men med hansker. Borgen kan skrive en seks-åtte timer og lese en bok og ti aviser om dagen, rangle og filosofere det meste av natten, for neste dag å strekke beina ved å gi seg til å sykle til Fredrikstad”.

Johan Borgens litterære hovedtema var de mange sinn i det ene, og selv rommet han mange personligheter. Den mannen vi i mange år møtte på Hvaler og i Fredrikstads gater, kunne virke litt bister og utilnærmelig. I virkeligheten var han det motsatte: vennlig, åpen og positiv. I ettertid er det selvfølgelig først og fremst Hvaler som kan trykke den kjente forfatteren til sitt bryst. Men siden jeg selv kjente ham først og fremst fra Fredrikstad, har jeg prøvd å utfylle bildet ved også å følge noen av sporene hans i ”den langstrakte byen”.

Betegnelsen er ikke tilfeldig; det er hans egen. For Fredrikstad har noe som ingen annen by har i Borgen-sammenheng. Fredrikstad var nemlig den eneste byen Borgen noen gang brukte som ramme eller bakteppe for en novelle. Den heter *Lykke til!* og er tittelnovellen i samlingen som kom i 1974.

Handlingen simpelthen spratt inn i mitt hode på toget en gang, fortalte Johan Borgen da jeg intervjuet ham for Fredriksstad Blad i 1978. Det var like før vi kom til Fredrikstad. Plutselig fikk jeg se en kirkegård på høyre side. Den lå så isolert – jeg fikk en slags undergangsvisjon. Jeg vet fremdeles ikke hva den kirkegården heter.

Annemarta ble i all hemmelighet smuglet inn til sin mann på Grini, der Johan Borgen var fangetillitsmann og arbeidet i steinbrudd sammen med folk fra Akers Mek. Verksted i syv måneder. Han ble stygt mishandlet da han ble tatt med ulovlig skrivemaskin (foto: privat utlån).

Kanskje var det Vestre Fredrikstad gravlund ved Stadion som Borgen var inspirert av, kanskje var det en imaginær kirkegård. Han hadde helt fra ungdommen hatt en tilbøyelighet til å lese og skrive på kirkegårder og i parker, også i vårt distrikt. Området rundt Fredrikstad Stadion kjente han for øvrig godt fra mange spaserturer, men ikke på grunn av FFK eller noen spesiell fotballinteresse. Fotballkamp hadde han bare vært på en eneste gang, fortalte han. Det var på Wembley i 1960 – sammen med popstjernen Tommy Steele!

Novellen *Lykke til!* er både litt surrealistisk og preget av formeksperimenten i retning av det absurde. Vi kan altså godt kjenne igjen Fredrikstad som kulisse, men noe ”referat” av innholdet skal ikke gis her. Den nysgjerrige har en merkelig leseopplevelse i vente.

Sommeropphold på Hankø, i Torsnes og på Akerøya

Borgen-familien ble knyttet til Fredrikstad-distriktet sommeren 1947. Da leide de en villa av forfatteren Arthur Omre på Hankø. Det var forresten det såkalte spøkeshuset til byfogd Ludvig Dahl i Fredrikstad, kjent fra spiritistiske seanser og den legendariske og tragiske Købersaken. Borgen fortalte at luringen Omre fikk kjøpt stedet billig fordi det ble sagt at det spøkte der. Ingen så noen spøkelser, men familien fornemmet uhyggestemningen. Huset var så uoversiktlig at de plutselig oppdaget et nytt rom den siste uka de bodde der.

Ekteparet Borgen med sønnen Espen på Hankø sommeren 1947 (foto: privat utlån).

*Til venstre: Borgen sammen med Henrik Melsom på Phønix, der Borgens mest kjente skuespill *Mens vi venter* ble satt opp av Framteatret i 1961 (foto: utlånt av Henrik Melsom).*

Til høyre: Borgen på hytta som familien leide i Askedalen i Torsnes i flere somre på slutten av 1940-tallet (foto: privat utlån).

Kjøpmann August Jensen fra Fredrikstad var nabo på Hankø og skaffet familien et nytt sommersted i distriktet, denne gang et småbruk under Thorsø - Askedalen. Det var en svært ukomfortabel og primitiv sommerbolig, men for familien Borgen ble det likevel en vidunderlig plass. De bodde i Torsnes i tre somre: fra 1948 til 1950.

Da var tiden inne til å bli skikkelige øyboere. Kjøpmann August Jensen var igjen inne i bildet. Han sørget for en mulighet til å leie et hus på Akerøya, først av eieren Engedal, senere av Oslofjordens Friluftsråd. Det var aktuelt å sette ut tomter der ute, og da måtte friluftsrådet alliere seg med en rekke kommuner for å kjøpe området.

Borgen-familien bodde på Akerøya fra mai til september nesten hvert eneste år fra 1951 til slutten av 1960-tallet. Ofte var de der også i påsken. Det var enkelt der ute, uten elektrisk strøm og innlagt vann. Men kjøpmannen kom jevnlig med leveranser.

Jeg tror jeg når som helst kunne gå tilbake til den livsformen – med parafinlampe, brønn, utedo og det hele, fortalte Borgen. Men det kunne bli værhardt der ute. Det hendte vi måtte krype langs bakken for å komme til nærmeste uthus. Det var storm i ett kjørløp de første somrene. Så kom rekordsommeren 1955 – den med alle vepsene. Og da trodde vi faktisk ikke våre egne sanser!

Mens vi venter på Phønix

Samme år - i 1955 - kom Johan Borgens definitive litterære gjennombrudd, med romanen *Lillelord*, som ble skrevet på Lillehammer, i Oslo og på Akerøya. Perioden framover ble hans mest kreative – med fullføring av *Lillelord*-trilogien, eksperiment-romanen *Jeg*,

Forfatteren sammen med nysgjerrig sau på Akerøya på Hvaler, der familien tilbrakte mange ferier, og der den berømte romanen Lillelord ble fullført i 1955 (foto: privat utlån).

den bredt anlagte *Blåtind* og erindringsboka *Barndommens rike*. Det er verdt å merke seg at Borgens nære venn – teatermannen Hans Jacob Nilsen fra Fredrikstad – bør ha mye av æren for at *Lillelord* ble utvidet til en trilogi. Borgen ønsket nemlig opprinnelig ikke å skrive en fortsettelse på suksessromanen, men Hans Jacob Nilsen klarte å overtale ham. Og dermed ble det skapt et storverk i europeisk etterkrigslitteratur! Borgen holdt talen ved bisettelsen etter Hans Jacob Nilsens altfor tidlige død, samme år som *Lillelord*-trilogien ble fullført. I Fredrikstad finner vi for øvrig Hans Jacob Nilsens gate fra brannstasjonen og opp til jernbanestasjonen.

Borgen var fullblods teatermann, og hadde skrevet flere skuespill. Mer enn noen annen norsk forfatter hadde han foregrepet strømninger i moderne teater. Akkurat *det* fikk publikum i Fredrikstad glede av. I Framteatret var de litt lei av å sette opp farser og komedier, og ville derfor prøve noe annet. Høsten 1960 tok Framteatrets teatersjef Henrik Melsom kontakt med Borgen med tanke på å sette opp det modernistiske Borgenstykket *Mens vi venter*. Forfatteren var begeistret, ga råd og vink og fulgte opp. Alt fikk de gratis, og ildsjelene jobbet som besatt med forberedelser i juleferien. Til førpremierer på "De eldre Framianeres Ball" hadde Christian B. Apenes skrevet prologen, og Per Wilhelms hadde regien. Først var det umulig for Borgen å komme til den egentlige premieren på Phønix mandag 4. januar 1961, på grunn av oppgaver med Riksteatret. Men så kom det kontrabeskjed. I all hast ble det ordnet med hotellrom på Victoria, og forfatteren kunne overvære det hele – med takksigelser, gaveoverrekkelser og stor jubel på Phønix. Ute var det vintervær, og skuespillerne kom inn på scenen med "naturlig snø" på seg, for øvrig helt i stykkets ånd.

Etterpå var det nachspiel med Borgen i Karivold, forteller Henrik Melsom. De unge skuespillerne samlet seg omkring den kjente forfatteren, som fortalte fascinerende om sine erfaringer med teater og sitt eget forfatterskap. En feststemt og sprudlende aften

ble avsluttet med at noen påtok seg å følge Borgen til Victoria. Det hadde fortsatt å snø, og ved Yrkesskolen kastet den kjente forfatter iført grå frakk med persianerkrage og persianerlue seg ned: *Gutter og jenter. Nå lager vi engler i snøen!* Og det gjorde de. Det var en uforglemmelig vinternatt, erindrer Henrik Melsom.

Borgen var blitt en nordisk og internasjonalt kjent forfatter. Ifølge Annemarta Borgen arbeidet den islandske nobelprisvinner Halldor Kiljan Laxness for å lansere Borgen som kandidat til den samme prisen. Borgen selv hadde nok håpet å få større anerkjennelse for den ambisiøse romanen *Blåtind*. Men først med *Nye Noveller* fikk han Nordisk Råds litteraturpris i 1967.

Knatten, drømmestedet på Hvaler

For prissummen på 50 000 danske kroner kjøpte familien Knatten på Asmaløy. Slik beskrev Borgen det som skjedde:

Vi hadde lenge sett dette stedet og hørt at det var aktuelt med salg. I 1967 fikk vi kjøpt Knatten, som jo ligger som en øy av egen eiendom midt i friluftsområdet. Annemarta begynte straks å innrede det gamle huset og rive ned gamle vegger; det var i temmelig

Borgen bodde i ca. ti år på Knatten på Asmaløy (foto: privat utlån).

Vennen, filmskaperen og forfatteren Arne Skouen var ofte på besøk – her i båten ute i Asmalsundet (foto: privat utlån).

dårlig stand. Og uten at jeg visste det sendte hun inn tegninger for godkjenning av hele dette nye huset. Jeg var godt fornøyd med den gamle kåken, jeg, og trodde den hellige grav vel forvart. Men alle andre enn jeg visste at et svært hus var under forberedelse. Det hele var klart i 1968. Vi levde fortsatt noen år som pendlere, men så solgte vi huset vårt i Oslo og bosatte oss her. Det ble en del pendling også mellom Knatten og Akerøya, dit vi liksom dro "på landet". Men så ble det etter hvert litt for folksomt på Akerøya.

Borgen fortalte at han i begynnelsen ikke fikk "høl" på Hvaler som arbeidsplass. På Akerøya jobbet han med ting som var i gang. Men han reiste bort, og bodde gjerne på hotell, når han skulle starte større litterære prosjekter.

Det var i kortprosaen han flettet inn stoff fra Hvaler. Epistelen *Under grågåshimmel* er fra Akerøya, og kan blant annet fortelle om Hvaler-kultur og Hvaler-folk. En praktfull kronikk i den danske avisa Politiken - *Sommerbrev fra vinterdypet* - har vinterværet rundt Asmaløy som ramme for refleksjoner om Oscar Wilde og *De profundis*. Et rendyrket Hvaler-essay er *Turen til Heia* fra 1968, som handler om kona Annemarta, hundene og alle ungene på tur til den kjente holmen der ute.

Etter hvert fikk Borgen mer tillit til Hvaler som arbeidsplass, og nye utgivelser kom som perler på en snor. I den elleville sommer-føljetongen *Den store havfrue* i Dagbladet i 1971, som det også ble bok av, har han sikkert brukt sine observasjoner fra ferieparadiset Hvaler. Ett eksempel: Mon tro hva som er ”forbildet” til sommerstedet Sund? Men mest gledet han seg over Annemartas kjempesuksess med *Urtehagen på Knatten* fra 1973. I årene som fulgte var det rene valfarten fra alle verdens kanter til Knatten for å se den berømte urtehagen, og for å møte både Annemarta og Johan.

Sentralsykehuset og NRK

Fredrikstad var en slags ”transittby” for Borgen – mellom Oslo og Hvaler. Vi kunne ofte se ham ventende på krakken utenfor Fredrikstad stasjon. Han hadde overraskende få nære bekjentskaper i byen. Overlege Einar Schie ved Sentralsykehuset var for øvrig hans nærmeste venn i guttedagene og ungdommen. Nettopp sykehuset ble Borgens største tilknytning til Fredrikstad, og gjorde at han relativt ofte måtte inn fra Hvaler. Han var for øvrig meget begeistret for behandlingen han fikk på sykehuset, og fremhevet vennligheten og kyndigheten han møtte der.

En morgen i 1968 fikk han hjerteinfarkt mens han bodde alene på Knatten, og hadde senere mange små anfall. Det ble også konstatert kreft. *Jeg hadde i all fred og ro innstilt meg på å dø, hvilket ikke skremte meg*, skriver han i et brev til meg. *Min teori er for øvrig at svært mange dør av skrekk når den slags anfall kommer. Selv bruker jeg en slags nedtellingsmedtode som er svært effektiv.*

Hans andre sterke tilknytning til Fredrikstad var NRK. Det eldste båndet vi har funnet i NRK i Gamlebyen er et kåseri for Danmarks Radio. Det er fra 1966, og må ha blitt spilt inn i studio ute på Øra. Samme år flyttet NRK inn i et par rom i Tøihusgaten, der NRK

Kunstsamleren og forfatteren Rolf Stenersen på besøk i den store stua i 1. etasje på Knatten (foto: privat utlån).

Østfold nå ligger. Johan Borgen ble en av de flittigste brukerne av studio i Gamlebyen, først og fremst med ukentlige produksjoner av de legendariske kåseriene til Otto Nielsen og programmet Søndagsposten, som startet i 1966.

Det var teknikerne fra Fredrikstad kringkaster som hjalp Borgen med kåseriene, opplesningene og alt det andre Borgen lagde for radio med base i Gamlebyen. Skulle han intervjues, kom datidens programkjendiser ned fra Marienlyst og møtte Borgen her. Siden jeg selv så smått var begynt som frilanser i NRK Østlandssendingen, som det het den gang, var jeg også tekniker for ham et par ganger når folkene på kringkasteren hadde ferie eller var syke.

Han var svært god til å fremføre, men kunne også ha mye rart for seg. Når han skulle lese inn på bånd, bestilte han for eksempel en bestemt og svært alderdommelig mikrofon som vi hadde på lager. Han påsto hardnakket at den filtrerte bort noen generende s-lyder i stemmen som han irriterte seg over. Det var nok bare innbilning, men siden Borgen selv trodde på det, tok vi den pliktskyldigst fram og monterte den i studio hver gang han meldte sin ankomst.

Søndagspostene og kåseriene tok av og til utgangspunkt i noe lokalt – på Hvaler og i Fredrikstad. Borgen var innoem livet på brygga, der Litteraturhuset nå ligger – et område han ofte ruslet rundt i. Han fortalte om opplevelser og tanker under bussturer fra Asmaløy og inn til byen. Favorittbutikken ”Oste-Larsen” i daværende Agentgaten, ble udødeliggjort hos Otto Nielsen og Søndagsposten.

I arkivet i NRK Østfold har vi et kåseri der han bl.a. priser tjelden på Hvaler. En slik fugl ville han gjerne være i sitt neste liv, fortalte han. I et annet kåseri tar han opp problemet med etterlatte katter i ferieparadisene Hvaler, noe han kritiserte hyttefolket sterkt for.

”Østfoldingen” Borgen

Da jeg hadde startet å småjobbe i NRK, var jeg samtidig hovedfagsstudent ved Nordisk institutt på Blindern, og jobbet med hovedfagsoppgave om Borgens aller siste roman *Eksempler*. Da passet det jo ekstra godt å få møte ham i Gamlebyen! Lett skjelvende kjørte jeg ham første gang over til Kirkeparken. Borgen pratet elskverdig, og fortalte blant annet at han hadde prioritert å ha vin hver dag istedenfor å kjøpe bil. Tankeleser var han også. Uten at jeg hadde fått trykket fram et ord, oppfylte han mitt ønske idet han steg ut av bilen: *Du får ta deg en tur til Knatten da, så får vi snakke om denne boka du skal skrive om.*

Slik ble det, og det resulterte i mye, blant annet flere intervjuer. Først ett som vi samarbeidet om og delvis skrev sammen, og som utgjorde siste del av hovedfagsoppgaven på universitetet. Det var nok også årsaken til at jeg fikk innvilget intervju da han fylte 75. For øvrig var det bare Dagbladet og Erling Nielsen som slapp til med intervju i anledning dagen. Intervjuet ble sendt i Østlandssendingen, og kringkastet for gjestene ved mottakelsen på Knatten. Det var forresten da Demokratens redaktør Charlie Jansson kamouflerte seg som postbud for å komme fram til Knatten med gratulasjoner og gave, noe Borgen moret seg stort over. Året før hadde kollega Arne Dvergsdal i Demokratien fått et intervju med Borgen i Kirkeparken i Fredrikstad, der Borgen kom med en uttalelse som ble sitert flittig i hovedstads-avisene: *Jeg har det utmerket med min død.*

Til venstre: På bytur med båt til Fredrikstad – her med Fredrikstad-broa i bakgrunnen (fotograf ukjent).

Til høyre: Sterkt preget av sykdom leste Borgen inn hele romanen Lillelord i NRKs studio i Gamlebyen – hans siste krafttak i norsk radio, der han allerede var en legende (fotograf ukjent).

Syk var han, med store smerter, men fortsatt var han ikke sjelden å se i Fredrikstad, som regel i forbindelse med at han måtte innom sykehuset, NRK eller polet. ”Krabba” eller Krabseth, der Cactus nå er, var stamkafeen – med en liten stopp og obligatorisk kaffekopp. Og han var nysgjerrig på mye. En bibliotekar fortalte at han en kveld kom til Fredrikstad bibliotek og ba om å få se Grafikktriennalens utstilling etter stengetid.

I det brede lørdagsintervjuet jeg lagde med ham i Fredriksstad Blad i 1978 fortalte han om hvor kjent han var i distriktet og Fredrikstad-marka, der han helst hadde gått om sommeren når andre var ute ved kysten og badet:

Jeg vandret mye omkring der før. Det forbauser meg at jeg praktisk talt aldri så et menneske i Bratliparken. Jeg gikk mye der, likeledes på stiene opp mot Skihytta, men det var så sjelden å møte folk. Nåja, jeg gikk jo ikke der på søndager. Men jeg tror faktisk jeg er mer kjent i Fredrikstad enn mange innfødte Fredrikstad-folk.

Borgen syntes Fredrikstad var et trivelig sted, og hadde synspunkter som dagens byutviklere kanskje kan notere seg: *Jeg synes det er en morsom by under utforming, understreket han. Jeg håper bare at byen kan greie å beholde den vakre elvepromenaden, for en by med en elv har noe ekstra å ta vare på. Jeg ser med gru på Oslo som har ødelagt Akerselva lenge etter at den ikke betydde noe industrielt. Jeg håper ikke at Fredrikstad gjør samme feil som Oslo, og at noe av hyggen blir igjen.*

Da jeg skulle vise ham utkastet til intervjuet i 1978, kom han en morgen opp til meg i Fredriksstad Blad. Og han ble der til langt utpå dagen! Den gamle journalisten fra Morgenbladet og Dagbladet sugde inn atmosfæren, fortalte om mellomkrigstidens avisdrift og storkoste seg. At hans tilstedeværelse i avishuset skapte mildt sagt furore, brydde

han seg ikke om. Men da en journalistkollega kom inn, nærmest bøyde seg i støvet og sa noe om ”*en høvding i norsk åndsliv*”, bare fnyste han høyt, blunket muntert og takket pent for seg. For øvrig kommenterte han de mange høyst unødvendige utropstegnene i mitt intervju med et typisk Borgen-bilde: *Det var som om det hadde regnet gjennom taket!*

I Dagbladet hadde han litt tidligere den sommeren en kronikk, som bør ha en viss interesse for dem som samler på lokallitteratur. Tittelen er *En julidag under frihetens tvang*, og kronikken handler om en såkalt ”spritur” med katamaranen *Kalmarin* fra Fredrikstad til Strømstad og tilbake. Humoristen Borgen har sikkert vært i bedre form enn i denne epistelen, men det er likevel kostelig hvordan han beskriver de ulike mennesketyper, fra bankmannen i Fredrikstad som hjelper ham med svensk valuta til de handle-hungrige om bord som prøver å utnytte hvert minutt av turen - i Strømstad og på båten.

De siste krafttakene

Johan Borgen var sterkt preget av sykdom de siste årene han levde. Vennen og legen, professor Jens Dedichen, hadde vært Borgens nabo på Akersborg Terrasse i Oslo. Han var en av dem som hjalp ham mye den siste tiden, ifølge hans sønn lektor Ove Dedichen i Fredrikstad.

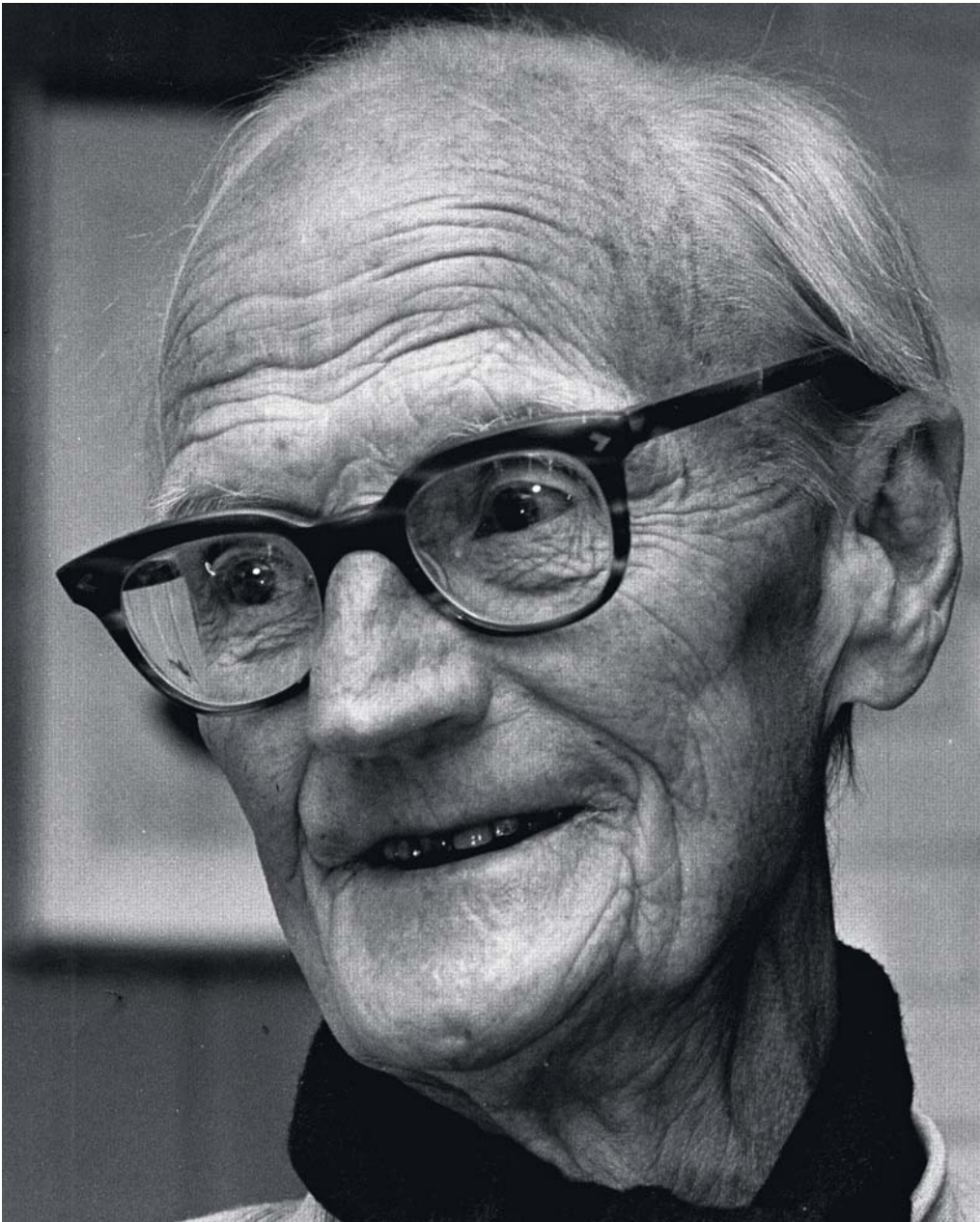
Borgen tok et skikkelig krafttak med opplesningen av hele romanen *Lillelord* i NRK-studio i Gamlebyen. Det skjedde i slutten av 1976 og begynnelsen av 1977, og 27 kapitler eller episoder ble lest inn med bestyrer Einar Kalland ved Fredrikstad kringkaster som tekniker. Borgen brukte jubileumsutgaven av *Lillelord* som manus, med en drøss overstrykninger. Radioversjonen skiller seg litt fra bokutgaven, i og med at perfeksjonisten Borgen både strammet inn og rettet opp detaljer som han opprinnelig mente var ”feil” i *Lillelord*. Da jeg spurte hvorfor han hadde endret et gatenavn i Kristiania sentrum til et annet, svarte han: *La du merke til det? Du skjønner. Wilfred Sagen (Lillelord) kan umulig ha vært der akkurat da. Det går bare ikke. Det er mer naturlig med den andre gaten, og derfor må jeg rette det.*

Serien fikk stor oppmerksomhet, men ble nok ikke en like stor suksess i radio som *Barndommens rike* i 1965. Det skulle da også noe til! Originalbåndene til *Lillelord* er for øvrig forsvarlig oppbevart ved NRK Østfold i Gamlebyen, sammen med et stort antall andre bånd med forfatterens kåserier og opplesninger for NRK og andre nordiske radiokanaler.

Borgen hadde sluttet å gi ut bøker i 1975. Det sa han iallfall offisielt, men i det stille arbeidet han med en ny roman. Den het *Alt og ingenting*, var en slags kunstnerroman, og ble etter mange omskrivninger til slutt ferdig. Men kort tid før han døde, ba han om at manuskriptet skulle brennes. Slik havnet Johan Borgens siste roman i peisen på Knatten.

Noen av de siste kreftene gikk med til å skrive for *Gyldendals aktuelle magasin*. Det resulterte i det store essayet *Kjærlighet til Danmark – eller melodien som ikke ble vekk*, publisert året etter at han døde.

Mine ord skal det ikke gå gjetord om, sa han i den siste Søndagsposten han lagde i Fredrikstad. Det er altfor beskjedent. Han var nok en svært ujevn forfatter. Men på sitt beste, med de kjente novellene, *Lillelord*, *Jeg og Innbilningens verden* var han i ypperste klasse og skapte magisk litteratur. Flere, blant andre Brikt Jensen, har sagt at hvis Borgen hadde skrevet på et verdensspråk, så hadde han også vært et stort verdensnavn.

Johan Borgen fotografert av Harald Nielsen i Fredriksstad Blad – i intervjuet Jørn Enger lagde med forfatteren i 1978, det siste bredt anlagte avisportrettet av Borgen i norsk presse – året før han døde.

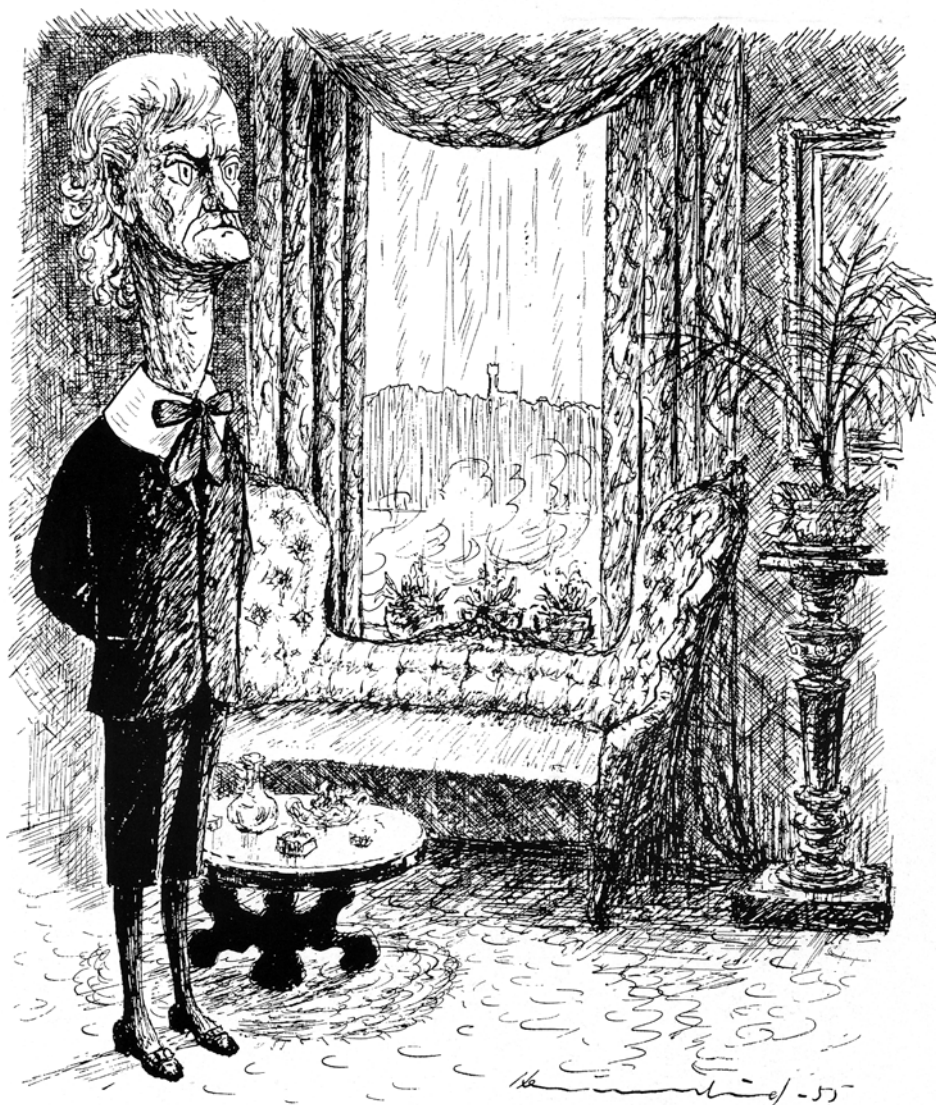
Noe av det beste han skrev med utgangspunkt i vårt distrikt, er *Dronningen nikker*. Dette var et essay han hadde i Dansk Gyldendals julebok 1974, og Borgen ble der første ikke-danske i den fornemme julebokserien. Det er et stykke skrivekunst om universelle temaer som liv og død, og om å høre til et sted. Borgen ligger søvnløs og syk om natten i et forrykende vær. Han hører det banke på ruten, og lurere på om det er sønnen som kommer fra rangel i Fredrikstad hjem til Knatten. Men nei, det er Queen Elizabeth-rosen på veggen utenfor som i vinden smeller mot vinduet på Knatten: *Veldig var hennes neve. Med ett var det ikke lenger noen neve, men et mektig lyserødt hode som nikket til meg og hvasket i stormen gjennom vindusruten: Friskt mot, menneske!*

Johan Borgen visste mye om menneskesinnet, og han var selv en komplisert person. Mange har skrevet om nettopp det. Selv vil jeg huske ham som et varmt og svært vennlig menneske, med de snilleste øyne – nesten lysende - som tenkes kunne. Og ikke minst som en utrolig samtalepartner. Hans evne til å lytte var ubeskrivelig. Du følte deg aldri underlegen i samtale med Johan Borgen. Det høres kanskje rart ut, men egentlig tror jeg han helst ville bli husket som en likefram og hyggelig fyr.

Denne artikkelen er en bearbejdet utgave av Jørn Engers artikkel i Fredriksstad Blad 27. april 2002 – «Øyboer og bymenneske». Artikkelen ble skrevet i forbindelse med 100-årsmarkeringen av Borgens fødsel.

Sitatene er hentet fra Engers intervju i Østlandssendingen på Borgens 75-årsdag 28. april 1977 - og i Fredriksstad Blad 2. september 1978 – «Johan Borgen – fra Østfold».

Takk til Johan Borgens datter Ane Borgen i Kviteseid for lån av private bilder.

Den unge mann med det gamle ansiktet, er JB's kommentar, da Gösta Hammarlund diskret foreviser denne karikaturtegningen av ham som gutten Lillelord, under Axel Kiellands portrettintervju med JB høsten 1955. Replikken blir tittel på lørdagsintervjuet i Dagbladet 26.11.1955.